

Курепін В.М.
кандидат економічних наук, доцент
кафедри методики професійного навчання
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

ВІДНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ НА ПРИКЛАДІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Туризм вважається однією з тих галузей, яка найбільше зазнає збитків від надзвичайних ситуацій різного характеру. Не встигла вщухнути надзвичайна ситуація в галузі охорони здоров'я (COVID-19), як на зміну їй з'явилася надзвичайна ситуація воєнного характеру – жорстка агресія росії проти нашої держави. Такі обставини завдали сильного удару туристичному бізнесу [1, с. 327]. Щойно туристична сфера почала оговтуватися від пандемії коронавірусу, нові обставини сьогодення намагаються знищити цю галузь.

Через постійні обстріли та бомбардування, особливо схід та південь України, спорожніли готелі, закрили повітряний простір, обмежили пересування залізничного та автомобільного транспорту – від цього попит на послуги туристичних агентств різко впав. Треба додати питання особистої та соціальної безпеки, які потрібно було вирішувати кожному громадянину України.

Через суттєві обмеження, посилення і без того високих цін на логістику та на нафту тиск на український туризм стає з кожним днем все сильніше. Але війна в Україні впливає й на ситуацію в Європі (невизначеність європейців до подорожив). Деякий час обставини воєнного стану призвели до перебоїв у подорожах територією України та всією Східною Європою [2, с. 17].

За даними туристичних експертів, кількість авіарейсів через війну в Україні впала приблизно на 47 відсотків. Втрати світової туристичної економіки від війни складно підрахувати, але спеціалісти вважають, що вони на початок середини 2023 року перебільшили півтора десятка мільярдів доларів США. Держбюджет Україні недоотримав від туристичної галузі на понад 30 відсотків.

У перший рік повномасштабної війни менше податків до державного бюджету сплатили: дитячі табори відпочинку, кемпінги, турбази, будинки відпочинку (-53%); туристичні оператори та агенції (-31%). З іншого боку, за рахунок переселенців та осіб які отримали тимчасовий прихисток, змушені були покинути свої домівки через бойові дії, виросли надходження від діяльності пансіонатів та гуртожитків.

2023 рік не став кращим для туризму [3, с. 17]. Галузь продовжує втрачати: на третину (за півріччя 2023) у порівнянні до початку 2022-го року скоротилися податки, зменшилась кількість компаній, які запроваджували свою діяльність у туристичній галузі.

Проте галузь намагається відроджуватися. За таких умов вона питається планувати своє майбутнє. Адаптація до умов війни відбувається за рахунок переулаштування на інші формати: замість іноземних туристів з країн Європейського Союзу та Близького Сходу гостинні номери опанували волонтери, громадські активісти, іноземні, державні діячі. Значну частку прибутку для туристичної галузі надають внутрішньо переміщені особи та переселенці, яких держава підтримує та надає змогу їм, за рахунок благодійних виплат, перебувати в готелях й кемпінгах (західні регіони України).

«Підтримали» вітчизняну туристичну галузь хасиди, двічі, у 2022 та 2023 роках, в Умані вони святкували Рош га-Шана. Очікування влади були перевищені, до міста приїхали більше ніж , 23 тисячі паломників.

Незважаючи на те, що з початком війни, туристична привабливість України значно знизилась. Після локальних гучних перемог збройних сил України по всьому фронту лінії зіткнення та звільнення правобережної Херсонщини, безпекова ситуація, дещо покращилася, зокрема у південних та східних регіонах.

За таких умов частково поновився внутрішній туризм. Серед українців найпопулярнішими стали західні регіони України, вони більш безпечні [4, с. 98]. Але потрохи відновлюється туристична галузь південних регіонів, де є привабливі туристичні локації та міста відпочинку.

Наразі, тенденції відновлення туризму в Україні відчувається. Найчастіше туристів цікавить оздоровчі заклади та міста відпочинку у санаторіях та у інших схожих опціях. Українцям потрібне відновлення, спокій, якомога далі від вибухів та повітряних тривог. Менш популярними стали групові туристичні подорожі, натомість набирають оберти подорожі для однієї людини або для родини.

Пріоритетна вимога для внутрішніх туристів особиста безпека та комфорт, тому обов'язкова умова - наявність світла, води, зв'язку, інтернету, укриття. Співвітчизники переважно в останній момент бронюють тури, адже під час війни наперед планувати не вдається, або взагалі неможливо.

Незважаючи на мінливі обставини сьогодення у деяких областях України туристичний сезон через окупацію частини регіонів (східні та південні області), близькість до лінії фронту, щоденні жорсткі ворожі обстріли, було скасоване.

Але вже зараз гравці туристичного бізнесу стверджують – туристичну галузь треба відроджувати. Приклад цьому Миколаївська область. У 2022 року туристичний потік в області практично зник, регіон недоотримав значні кошти у бюджет області. Багато туристичних локацій, зокрема, чорноморські курорти області стали потенційно небезпечними. І поки зберігалася загроза обстрілу російськими військовими екскурсійних маршрутів, туристи не матимуть змогу відвідати туристичні місця.

Водночас туристична спільнота, за підтримки військової адміністрації вже на початку 2023 року питалися відновити деякі довоєнні проекти щодо розвитку туристичної інфраструктури. Але для цього потрібні деякі особливі умови – безпека та фінансування.

У Миколаївській області є дуже привабливі локації [5, с. 112] в Актовському каньйоні - гранітні скелі, посеред яких протікає річка Мертвовод, село Актове (Вознесенський район). У перші дні війни окупанти намагалися захопити цю місцевість, наразі Актівський каньйон є цілком безпечним місцем для туристичного відпочинку. Влітку до теперішнього часу туристи з області та України відвідують це місце з одноденною екскурсією, деякі залишитися там на довший термін. Для зручності туристів на території Актовського каньйону були розташовані кемпінг та капсули для сну.

Близькість туристичних локацій у цьому регіоні Миколаївській області робить його ще більш привабливим, неподалік Актовського каньйону розташований історичний маєток поміщика Скаржинського [6, с. 112]. Поруч з маєтком знаходиться заповідний Трикратський ліс через який простяглася річка Арбузинка. Тут є екологічні стежки, пішохідні доріжки туристичних маршрутів, оглядові майданчики, пірс зі сліпцем для човнів, галявини для пікніків з навісами, альтанки та дитячим ігровим майданчиком. Все це приваблює внутрішніх туристів вже на початку 2023 року.

Все більше миколаївців з настанням весни 2023 року замислювалися над тим, де можна безпечно відпочити у вихідні. Для цього вони обирали/обирають ще одну туристичну локацію Миколаївщини, це село Мигія (Первомайський район). Туристи приїжджають сюди заради Мигіївських порогів, які розташовані на березі Південного Бугу, поруч Радонове озеро та Національний природний парк «Бузький Гард», який має офіційний статус об'єкту Смарагдової мережі Європи.

Чимало цікавих туристичних локацій є у Миколаївській області, але наразі не усі з них є можливість відвідати, це регіональний ландшафтний парк «Тилігульський» (Миколаївський район); курортна зона Коблеве зі своїм морським узбережжям; морські курорти області: Морського, Лугового, Рибаківки та Чорноморки [7, с. 398]; курортне містечко Очаків; виноградники та виноробня Veukush. Лише за п'ять кілометрів від курортного містечка Очаків знаходиться перлина Миколаївській області - Кінбурнська коса, найпопулярніше місце серед туристів (довоєнного періоду). Через кришталево чисте море, багатовікові ліси та рожеві озера її часто називають «українськими Мальдівами». Але через близькість до лінії фронту та часткову окупацію (Кінбурн) відвідати ці туристичні локації та маршрути сьогодні неможливо.

Незважаючи на низку проблем та воєнний стан в Україні обласний туристичний сезон у Миколаївській області все ж вдалося відкрити. Сьогодні працюючи, він приносить у бюджет області певні гроші, які витрачаються на потреби області та на допомогу збройним силам України, які боронять наші кордони. Туристичний сезон на Миколаївщині-2023 відбувається.

Розмови про повоєнне відродження туристичної галузі повинні перейти у площину активних дій. Поруч з традиційними видами туризму в Україні повинен бути меморіальний туризм. Ці локації мають бути особливими, враховувати місця пам'яті та трагедій.

Треба розробити дієві механізми, які будуть приваблювати насамперед внутрішніх туристів [8, с. 153]. Сучасні тенденції ринку і надалі будуть орієнтувати туристичну галузь України здебільше на внутрішнього туриста. У тренді для українців повинен бути рекреаційний відпочинок у горах або в сільській місцевості (зелений туризм). Але потрохи, з відродженням логістичних автобусних та залізничних маршрутів по Україні пропонувати туристам також різноманітні тури і за кордон. Зрозуміло, що для галузі буде найбільшою проблемою - пошук платоспроможних клієнтів, але ми впевнені, що туристичні агентства зможуть представити ефективні маркетингові інструменти на основі аналітики даних.

Для таких дій потрібні спеціалісти цієї галузі, які проведуть аналіз бази клієнтів туристичних агентств. За обраними критеріями сегментують їх - вік, стать, переважна локація, інтереси тощо. Вік, стать, стиль життя, інтереси, переважна локація, запити, наявність дітей, наявність домашніх тварин тощо. За допомогою такого маркетингову ходу туристичні компанії можуть отримати візуалізований портрет та необхідні данні для розкрити туристичного бізнесу та адаптувати його під конкретну цільову аудиторію, а тим самим збільшити кількість клієнтів.

Треба враховувати геоаналітику: хто, куди, у який регіон найчастіше приїжджає. Таке потрібно для розробки акційних пропозицій потенційним клієнтам туристичних агентств, посилення реклами у містах, звідки їде найменше гостей тощо. Таргетовані SMS- або Viber-розсилки дозволять надіслати персоналізовані пропозиції окремим групам клієнтів та зручно комунікувати з наявними та потенційними клієнтами.

Отже, відновити в Україні туристичний потік на рівні довоєнних часів можливо. Потрібна безпека на туристичних локаціях та сучасні маркетингові інструменти, належне фінансування галузі й бажання працювати. Це допоможе сформулювати унікальні та влучні пропозиції для різних сегментів цільової аудиторії, Ці кроки дозволять туристичному бізнесу продовжити роботу та знайти своїх клієнтів попри складнощі воєнного часу.

Список використаних джерел:

1. Іваненко В. С., Курепін В. М. Вплив активних бойових дій на стан довкілля // Green Construction Зелене будівництво : міжнар. наук.-практ. конф.. 13-14 квітня 2023, м. Київ, Київський національний університет будівництва і архітектури. 2023. С. 325-329. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13210>.

2. Дідняк А. В. Міжнародний досвід визначення територій, що потребують підтримки регіонального розвитку // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 15-18. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12065>.

3. Іваненко В. С., Курепін В. М. Органи місцевого самоврядування в умовах воєнного стану // Моделювання соціально-економічного розвитку в системі забезпечення продовольчої безпеки : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 10-11 трав.2023р.). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 41-44. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13902>.

4. Іваненко В. С. Історична та культурна спадщина Миколаївської області, як стратегія національної безпеки України // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 97-100. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9824>.

5. Сидоренко В. В. Сільський туризм, як специфічна форма пізнання історико-культурного потенціалу Миколаївської області // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 111-113. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9827>.

6. Демченко А. В. Каньйони Миколаївщини: українські каньйони як одне з семи чудес України // Academician Leo Berg – 140 years: Collection of Scientific Articles Bendery, March 12, 2021, Bendery, Moldova : Eco-TIRAS International Association of River Keepers, 2021. С. 96-99.

7. Курепін В. М. Морські охоронні природні території як елементи національної екологічної мережі України // Academician Leo Berg – 140 years: Collection of Scientific Articles, Bendery, March 12, 2021. Bendery, Moldova : Eco-TIRAS International Association of River Keepers, 2021р. С. 394-399. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8859>.

8. Іваненко В. С. Перспективи розвитку екологічного туризму на Миколаївщині // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., Миколаїв-с.Коблеве, 9 червня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 152-154. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11905>.

Ленко І.В.

здобувач третього рівня вищої освіти кафедри туризму і готельно-ресторанного бізнесу

Якименко-Терещенко Н.В.

доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри туризму та готельно-ресторанного бізнесу

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ ТА ГОСТИННОСТІ В РЕГІОНАХ У КОНТЕКСТІ ПОСТВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день Україна не є популярним туристичним маршрутом як для іноземних, так і для внутрішніх туристів. Хоча, Україна має високий потенціал для відвідування завдяки вдалому географічному положенню, різноманіттю культурної спадщини та рекреаційних можливостей різних регіонів. Також вважається що туризм є одним із найшвидших способів залучення іноземних коштів в економіку країни. Саме тому туристична галузь при правильній реалізації програм розвитку відіграватиме значну роль при пост воєнному відновленні країни.

За даними Всесвітньої туристичної організації ООН (ЮНВТО) [1] внесок туризму до світового ВВП становить 10%, а загальна кількість робочих місць, що прямо чи опосередковано стосуються сфери туризму – 11%, тому виважена державна політика у сфері туризму – це важлива частина сталого економічного